

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Τίτλος:

«Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα»

Συγγραφή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εφαρμογή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. *Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνι 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα

Εφαρμογή σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Δημιουργία σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»

Χρονολογία εφαρμογής

Από 12-03-2013 έως 25-04-2013.

Διδακτική/θεματική ενότητα

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό σύστημα διδασκαλίας.

II. Εικονικός χώρος: Wiki τάξης, ιστοσελίδα σχολείου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον μαθητή: υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο, γνώση της χρήσης προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, δημιουργίας παρουσιάσεων και/ή Windows Moviemaker (για δημιουργία αφίσας, παρουσίασης και βίντεο).

Για τον εκπαιδευτικό: γνώσεις Τ.Π.Ε. Α΄ επιπέδου τουλάχιστον, δυνατότητα διαχείρισης Wiki, ετοιμότητα για εφαρμογή ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και εκπόνησης σχεδίων εργασίας.

Για τη σχολική μονάδα: αίθουσες με διαδραστικά συστήματα διδασκαλίας και πρόσβαση στο διαδίκτυο (ενσύρματα και ασύρματα).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο εν μέρει παραπλανητικός τίτλος του σεναρίου αυτού αποτυπώνει κάποιες από τις πτυχές του: καταρχάς, αφορούσε στον ελλαδικό χώρο και τις παρα-μορφώσεις του φυσικού περιβάλλοντος της πατρίδας μας, στο πλαίσιο μιας στρεβλής θεώρησης της έννοιας της ανάπτυξης, θεώρησης που οδήγησε στη γιγάντωση των αστικών κέντρων, μέσω της πρακτικής της αντιπαροχής, και στην ερήμωση της ελληνικής υπαίθρου, εξαιτίας του φαινομένου της εσωτερικής μετανάστευσης και αστυφιλίας. Από την άλλη, υποδηλώνει την αφετηρία του σεναρίου αυτού, όσο και την τελική του στόχευση: οι μαθητές, κατά την προσέγγιση της διδακτικής ενότητας «Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον», εκκίνησαν από τον τόπο τους και κατέληξαν πάλι σε αυτόν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με άλλα λόγια, προκειμένου για τη Λακωνία, στην οποία εφαρμόστηκε καταρχάς το συγκεκριμένο σενάριο, οι μαθητές μίλησαν και διάβασαν κυρίως για ένα από τα δύο εμβληματικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, τον Ευρώτα¹, και την πορεία του μέσα στον χρόνο, με σκοπό να διαμορφώσουν εντέλει απόψεις για τη μελλοντική «αξιοποίησή» του υπό το πρίσμα μιας εντιμότερης στάσης απέναντι στο περιβάλλον, η οποία δεν παραγνωρίζει την αξία και του φαινομενικά πιο ασήμαντου στοιχείου του οικο-συστήματος της περιοχής.

Στη διαμόρφωση αυτής της στάσης τα εξεταζόμενα κείμενα ήταν οδηγός μας: η «πολιτικά ανορθόδοξη» στάση του «πρωτόγονου ερυθρόδερμου» Σιάτλ, η μυστική σχέση του ποιητή με τη φύση, η νοσταλγική αναπόληση του χαμένου αστικού τοπίου της παλιάς γειτονιάς που τη “χαλάσανε” στο όνομα της ανάπτυξης, η ρεαλιστική καταγραφή των αλλαγών στις πόλεις που αλώθηκαν από τους εργολάβους, το τσιμέντο και τις καμινάδες των εργοστασίων, αλλά και οι αλλαγές στην κοσμοθεώρηση του καθενός, εξαιτίας των αλλοτριωτικών και αποξενωτικών συνθηκών που επικράτησαν στις μεγαλουπόλεις. Πέρα από την ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης, στόχος μας με την εφαρμογή του σεναρίου αυτού ήταν η καλλιέργεια συνείδησης εν γένει, χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς: το σενάριο φιλοδόξησε να δείξει ότι δε νοείται αγάπη για τον τόπο μας, χωρίς σεβασμό στη φύση που τον περιβάλλει, ούτε για τον πλανήτη μας, χωρίς αλλαγή της νοοτροπίας που μας παρουσιάζει ως τα εκλεκτά όντα της δημιουργίας, που μπορούν να μεταχειρίζονται και να διαχειρίζονται κατά βούληση την υπόλοιπη πλάση. Τελικά, ο σεβασμός προς τον άνθρωπο ως όλον περνά μέσα από την απαίτηση για πόλεις που ικανοποιούν αισθητικά και προσφέρουν στους κατοίκους τους ποιότητα ζωής, αλλά και για έναν πλανήτη, στον οποίο κάθε ον σέβεται τα υπόλοιπα, οριοθετώντας την περιοχή της δικαιοδοσίας και της δύναμής του.

¹ Λόγω ελλείψης χρόνου, καθώς βρισκόμασταν στο τέλος του σχολικού έτους, δεν εξετάστηκε το έτερο εμβληματικό στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, ο Ταΰγετος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Έννοιες και αρχές όπως η *αλλαγή*, η *αλληλεξάρτηση*, το *σύστημα*, το *μέρος και το όλον* αποτελούν ή πρέπει να αποτελούν βασικές επιδιώξεις της διδασκαλίας μας (Tomlinson, 2010: 68).

Παράλληλα, ένας από τους στόχους των Νέων [Προγραμμάτων Σπουδών](#) (ΝΠΣ) είναι η παραμετροποίηση των σεναρίων διδασκαλίας με βάση τις ανάγκες των μαθητών μιας συγκεκριμένης περιοχής ή ενός σχολείου. Με τη λογική αυτή εφαρμόσαμε ένα σενάριο που σχετίζεται με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής στην οποία βρίσκεται το σχολείο μας, αλλά δεν περιορίζεται στα στενά πλαίσιά της. Σταδιακά το ενδιαφέρον επεκτάθηκε σε άλλες περιοχές της πατρίδας μας (πχ. τις μεγαλουπόλεις της) και του κόσμου, με οδηγό τις προαναφερθείσες έννοιες, αλλά και τις κοινές πρακτικές που ακολουθήθηκαν αφενός παγκοσμίως, από τον δυτικό πολιτισμό, και αφετέρου, στον ελλαδικό χώρο και οδήγησαν στη βίαιη εκμετάλλευση του πλανήτη μας, την παραμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος από τις μεγαλουπόλεις-τερατουργήματα, την κατάχρηση των φυσικών πόρων, την κατίσχυση του ανθρωπογενούς στο φυσικό περιβάλλον.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντιληφθούν ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα σύστημα με διαρκή αλληλεπίδραση ανάμεσα στα μέρη του, που υπόκειται συχνά σε βίαιες αλλαγές,
- να συνειδητοποιήσουν τη σημασία και την επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος στο ανθρωπογενές και το αντίστροφο, μέσα από το παράδειγμα ενός σημαντικού, για την περιοχή στην οποία ζουν, στοιχείου του,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- να συγκρίνουν τη στάση που επέδειξαν απέναντι στο περιβάλλον διαφορετικοί πολιτισμοί, αλλά και οι δυτικές κοινωνίες, παλαιότερα και σήμερα,
- να προσδιορίσουν τις αλλαγές στο ελληνικό αστικό περιβάλλον, κατά το τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα, εντοπίζοντας και τις μεταμορφώσεις της πόλης στην οποία ζουν,
- να αρχίσουν να επιζητούν την επαφή με τη φύση, αλλά και το όμορφο στις αισθητικά παραμορφωμένες ελληνικές τσιμεντούπολεις.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συζητήσουν για τις αφηγηματικές τεχνικές και τον αφηγηματικό χρόνο,
- να αντιληφθούν τη λειτουργία του τίτλου ενός λογοτεχνικού έργου (ή μιας εργασίας, όπως το σενάριό μας),
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργία της περιγραφής μέσα από τα εξεταζόμενα κείμενα.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώξαμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αναγνωρίζουν την περιγραφή μέσα σε ένα κείμενο,
- να εντοπίζουν στο κείμενο στοιχεία χαρακτηριστικά του ύφους του συγγραφέα ή καίρια για την αφηγηματική οικονομία,
- να συγγράφουν ατομικά δικά τους κείμενα,
- να αντιλαμβάνονται τον ρόλο της μουσικής ή των εικόνων που επιλέγονται σε ένα βίντεο,
- να παρουσιάζουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια, χωρίς να κουράζουν το ακροατήριο,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- να παρεμβαίνουν στην τοπική κοινωνία για μείζονα θέματα².

Διδακτικές πρακτικές

- Οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδες και ατομικά.
- Οι ομάδες συνδιαμόρφωσαν μέρος του υλικού των εργασιών τους στο Wiki και το παρουσίασαν στην ολομέλεια.
- Προσεγγίσαμε έννοιες όπως *αλλαγή, σύστημα, όλον και μέρος, αλληλεπίδραση*.
- Το σχολείο άνοιξε ένα παράθυρο προς την κοινωνία, ώστε να αρχίσουν οι μαθητές να εκφράζουν δημόσια την άποψή τους για τον τόπο στον οποίο ζουν.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Κατά τα προηγούμενα σχολικά έτη, με αφορμή συγκεκριμένες ενότητες σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα που δίδασκα, ανέθετα στους μαθητές μου εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του συγκεκριμένου σεναρίου. Για παράδειγμα, με αφορμή την πρώτη ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου («[Από τον τόπο μου σε όλη την Ελλάδα](#)») και το κείμενο 4 (*Δέκα ακόμη λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας*) μαθητές της τάξης αυτής εκπόνησαν αντίστοιχες εργασίες που αναρτήθηκαν είτε στην ιστοσελίδα του σχολείου μας είτε στο προσωπικό μου [ιστολόγιο](#). Ομοίως, ξεκινώντας από τις αναφορές στον «δονακόεντα» Ευρώτα και στη σημασία του για τη ζωή στη Λακωνία διαμέσου των αιώνων, μαθητές της τρίτης τάξης παρακινήθηκαν να μελετήσουν κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, όπου γίνεται κάποια αναφορά στον Ευρώτα και να εκπονήσουν εργασίες, που αναρτήθηκαν στην [ιστοσελίδα του σχολείου](#).

² Λόγω της έλλειψης χρόνου στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω, αυτός ο στόχος δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί άμεσα (π.χ. με την αποστολή επιστολών σε τοπικούς φορείς ή τη διοργάνωση μιας εκδήλωσης, όπως προέβλεπε το αρχικό σενάριο). Προσδοκούμε, ωστόσο, ότι η ανάρτηση του παραχθέντος υλικού στην ιστοσελίδα του σχολείου θα συμβάλει σε αυτήν την κατεύθυνση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αξίζει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι το σχολείο στο οποίο υπηρετώ ακολούθησε κατά τα σχολικά έτη 2011-12 και 2012-13 το Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το «νέο σχολείο», στο οποίο αποτελούσαν ξεχωριστά διδακτικά αντικείμενα τόσο το μάθημα της Τοπικής Ιστορίας όσο και το μάθημα για το Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕΑΑ)³.

Συνισταμένη όλων των παραπάνω αποτελεί η πεποίθηση που έχει πλέον δημιουργηθεί στον σύλλογο διδασκόντων του σχολείου μας ότι το σχολείο δεν μπορεί να είναι αποκομμένο από την τοπική κοινωνία. Αντίθετα, οφείλει να προετοιμάζει τους μαθητές, παρέχοντας τους γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις απέναντι στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής στην οποία λειτουργεί, ώστε εκείνοι με τη σειρά τους να αξιοποιήσουν, ως ακαδημαϊκοί πολίτες, τις δυνατότητες που τους παρέχουν αυτά, με αγάπη και σεβασμό απέναντί τους, παρεμβαίνοντας ενεργά για την προστασία του περιβάλλοντος, όταν είναι αναγκαίο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εντάσσεται στην ενότητα «Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον», την τρίτη θεματική ενότητα για τη Λογοτεχνία της Α΄ Γυμνασίου, σύμφωνα με το [Νέο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών](#). Η επιλογή της ενότητας αυτής κρίνεται επιτυχημένη, καθώς, πέρα από τη διαθεματική της διάσταση, οδήγησε σε ευαισθητοποίηση των μαθητών για καίρια καθημερινά προβλήματα, όπως τα περιβαλλοντικά. Με το σενάριο είχαμε ως στόχο, εκτός από την ενημέρωση για το φυσικό περιβάλλον της περιοχής μας, να εμπλακούν οι μαθητές και σε πρωτοβουλίες για την ανάδειξη και προστασία του.

³ Στο πλαίσιο αυτών των μαθημάτων η διδάσκουσα συνάδελφος κα Κανελλοπούλου Αναστασία, προσκάλεσε πέρυσι ειδικούς και έδωσαν διαλέξεις στα παιδιά για τα νεοκλασικά κτίρια ή το αρχαίο ρωμαϊκό θέατρο της Σπάρτης και οργάνωσε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αυτά (βλ. http://gym-peir-spartis.lak.sch.gr/oldsite/topiik_ist.htm).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Ένας από τους σκοπούς του ΝΠΣ, αλλά και των νέων αναζητήσεων στη διδακτική της λογοτεχνίας (Φρυδάκη 2003), είναι η δημιουργία κοινοτήτων αναγνωστών. Για την επίτευξή του κρίθηκε ενδεδειγμένη η χρήση των δυνατοτήτων του Web 2.0 για ασύγχρονη επικοινωνία ανάμεσα στις ομάδες της τάξης μέσω του Wiki, το οποίο είχε δημιουργηθεί από την αρχή της σχολικής χρονιάς και εμπλουτίστηκε με το υλικό του σεναρίου αυτού, που υλοποιήθηκε κατά το τρίτο τρίμηνο. Επίσης, προτάθηκε να χρησιμοποιηθούν λογισμικά δημιουργίας παρουσιάσεων και επεξεργασίας κειμένου, λογισμικό δημιουργίας βίντεο (π.χ. Windows Movie Maker) ή κόμικ, ενώ οι μαθητές κλήθηκαν να αντλήσουν υλικό από ιστοσελίδες και από το YouTube.

Σημειώνεται ότι οι μαθητές του συγκεκριμένου τμήματος χρησιμοποίησαν τελικά εργαλεία και πρακτικές με τα οποία ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι και δεν υιοθέτησαν καινούριους τρόπους παρουσίασης του υλικού που παρήγαγαν στο πλαίσιο των ομάδων τους.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα των σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου

Ηλίας Βενέζης, [«Η Δάφνη»](#)

Ίταλο Καλβίνο, [«Μανιτάρια στην πόλη»](#)

Γιώργος Σκαμπαρδώνης, [«Η Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει»](#)

Ευγενία Φακίνου, [«Η ζωή στη Σύμη»](#)

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου

Ινδιάνος Σιάτλ, [«Ένα παλιό μήνυμα για το σύγχρονο κόσμο»](#)

Μαρία Ιορδανίδου, [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#)

Κοσμάς Χαρπαντίδης, [«Χαλασμένες γειτονιές»](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Γ' & Δ' Δημοτικού

Νίκος Γκάτσος, [«Ο εφιάλτης της Περσεφόνης»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Κωνσταντίνος Πασαγιάννης, [«Ο Ευρώτας»](#). Στο Νεοελληνικά Αναγνώσματα Β' Γυμνασίου, Σ. Σπεράντσα, Σ. Δουφεξής, Λ. Βρανούσης, Β. Σφυρόερας, Θ. Μαρκόπουλος, Κ. Ρωμαίος, 245-246. Αθήνα: Ο.Ε.Σ.Β., 1957.

Υποστηρικτικό υλικό

Βίντεο

[Ποταμός Ευρώτας](#) (απόσπασμα από την εκπομπή «Μένουμε Ελλάδα»)

[Man](#) (κόμικ του Steve Cutts)

[Ο Ινδιάνος Σιάτλ στέλνει ένα μήνυμα για τον σύγχρονο κόσμο](#) (Φιλολογικά Γυμνασίου)

[Κώδικας ηθικής των Ινδιάνων](#)

Ιστοσελίδες

[4^ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»: Μαθητική δημιουργία](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση⁴

1^η ώρα

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες⁵, αφού παρακολούθησαν στο YouTube ένα [απόσπασμα της εκπομπής Μένουμε Ελλάδα](#) με θέμα τον Ευρώτα, τη διαχρονική του

⁴ Στο αρχικό σενάριο προβλέπονταν τρεις ώρες για τη φάση αυτή.

⁵ Αξιοποιήσαμε την εμπειρία του προηγούμενου τριμήνου. Τα ονόματα των ομάδων σχετίζονται με το γεγονός ότι το Wiki μας ονομάζεται «Ο κήπος μας», προσδοκώντας να αποτελέσει ηλεκτρονικό ανθολόγιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σημασία για τη Λακωνία και τις αιτίες υποβάθμισής του στις μέρες μας, κατόπιν, συζήτησαν και επεξεργάστηκαν για ένα δεκάλεπτο περίπου, στο πλαίσιο της ομάδας, το [φύλλο εργασίας 1](#) (κάθε ομάδα επεξεργάστηκε ένα φύλλο εργασίας, το οποίο είχε βέβαια διανεμηθεί σε όλα τα μέλη της). Οι ερωτήσεις-εργασίες αυτού του φύλλου ήταν κοινές για όλες τις ομάδες. Κατά τα 15 λεπτά που ακολούθησαν οι ομάδες ανακοίνωσαν εκ περιτροπής τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια.

Στόχος εδώ ήταν να ξεκινήσει η συζήτηση για τις εικόνες και τις αναπαραστάσεις ενός από τα δύο εμβληματικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος της Λακωνίας, του ποταμού Ευρώτα, τη σημασία του για την περιοχή και τον τρόπο με τον οποίο επηρέασε το ανθρωπογενές περιβάλλον. Εστίασαμε ιδιαίτερα όχι απλώς στην καταγραφή των εικόνων, που εμπεριέχονται στο βίντεο, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο τις προσέλαβαν οι μαθητές και στην ανταπόκρισή τους σε αυτές. Οι ομάδες συμπλήρωσαν το κοινό [φύλλο εργασίας 1](#) και το παρέδωσαν⁶. Γενικά ανταποκρίθηκαν στα ζητούμενα και έδειξαν να κατανοούν τα θέματα που συζητήθηκαν.

Το αρχικό σενάριο προέβλεπε να διαβάσουμε σύντομο λογοτεχνικό [κείμενο του Κ. Πασαγιάννη για τον Ευρώτα](#), που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο *Νεοελληνικά αναγνώσματα Β΄ Γυμνασίου* του έτους 1957 (ενότητα Δ΄ Ελληνική Φύσις, κείμενο 29, σ. 245-6). Τελικά, ο χρόνος μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας δεν επαρκούσε και η ανάγνωση του κειμένου ανατέθηκε μέσω του Wiki για το σπίτι⁷. Μέχρι το τέλος του μαθήματος δένειμα στους μαθητές φωτοαντίγραφα με τα κείμενα «[Ο εφιάλης της Περσεφόνης](#)», το οποίο ακούσαμε μελοποιημένο και το σχολιάσαμε σύντομα, και

⁶ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο tekmhria_1.

⁷ Στόχος μας ήταν να μελετηθεί ένα παλαιότερο λογοτεχνικό κείμενο, να γνωστοποιηθεί στους μαθητές η ύπαρξη του ψηφιοποιημένου αυτού ανθολογίου στο Ψηφιακό σχολείο και να επιβεβαιώσουν τα παιδιά όσα είδαν στην ταινία και αφορούν στη σημασία του ποταμού για τη Λακωνία και τους κατοίκους της, αλλά και τις καταστροφές που προκαλούσαν κάποτε οι πλημμύρες του. Το τελευταίο θέμα φιλοδοξούσε να ανακαλέσουν οι μαθητές τις αναφορές της ταινίας για τη μείωση των υδάτων του ποταμού κατά τα τελευταία χρόνια και να διαφανεί η προσπάθεια του ανθρώπου να ελέγξει και να υποτάξει τη φύση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[«Ένα παλιό μήνυμα για τον σύγχρονο κόσμο»](#) του Ινδιάνου Σιάτλ και τους ζήτησα να τα μελετήσουν με προσοχή για το επόμενο μάθημα.

2^η ώρα

Μόλις χτύπησε το κουδούνι⁸, προβλήθηκε [βίντεο](#), που συνδυάζει το ποίημα του Νίκου Γκάτσου [«Ο εφιάλτης της Περσεφόνης»](#) με αποσπάσματα από την απάντηση του [Ινδιάνου Σιάτλ](#) στον πρόεδρο των Η.Π.Α, Φρ. Πηρς, όταν ο τελευταίος πρότεινε να αγοράσει η κυβέρνηση τη γη των Ινδιάνων, κάτι εντελώς αδιανόητο με βάση τη φιλοσοφία και στάση ζωής των Ινδιάνων. Οι ομάδες με την ίδια σύνθεση, όπως στις προηγούμενες ώρες, απάντησαν προφορικά στις δύο πρώτες ερωτήσεις του [φύλλου εργασίας 2](#), ενώ συνεργάστηκαν για πέντε-δέκα λεπτά και κράτησαν σημειώσεις για την τρίτη ερώτηση. Ακολούθησε συζήτηση, κατά την οποία προσπάθησα, μέσω του κατευθυνόμενου διάλογου, να κάνω τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τις έννοιες που είχαν τεθεί ως διδακτικοί στόχοι της ενότητας (*αλληλεπίδραση, αλλαγή, σύστημα*⁹).

Συμφωνήσαμε ότι ένας από τους θεωρούμενους πρωτόγονους λαούς, που τόσο έχει συκοφαντηθεί μέσα από ταινίες του ισχυρού πολιτισμού από τον οποίον υποτάχθηκε, επιδείκνυε σεβασμό απέναντι στη φύση, ενώ οι –θεωρητικά– προηγμένοι πολιτισμικά λευκοί αντιμετώπισαν τους τελευταίους αιώνες τον πλανήτη με ιδιοκτησιακούς όρους, με αποτελέσματα που ήδη βιώνουμε στις μέρες μας (υπερθέρμανση πλανήτη, καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος κλπ).

⁸ Σημειώνω καταρχάς ότι, λόγω της μετατροπής του αρχικού δωδεκάωρου σεναρίου σε οκτάωρο, αποφάσισα να παραλείψω το φύλλο εργασίας 2 του αρχικού σεναρίου, που αφορούσε στον Ταΰγετο, και να περάσω κατευθείαν στην τρίτη και τελευταία ώρα της πρώτης φάσης του σεναρίου. Πάντως, σε εργασία μίας ομάδας για την τρίτη φάση αξιοποιήθηκαν λογοτεχνικά κείμενα για το βουνό, που βρήκαν, μάλιστα, οι ίδιοι οι μαθητές (βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τον υποφάκελο teknhria_6). Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ στο αρχικό σενάριο προβλέπονταν συνεχόμενα δίωρα, δεν κατέστη δυνατό να τροποποιηθεί, για τις ανάγκες του σεναρίου, το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.

⁹ Βλ. παραπάνω το πεδίο «Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής» σ. 6-7.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Για το σπίτι ζητήθηκε από τους μαθητές να επισκεφθούν μέσω των συνδέσμων που ανάρτησα στο Wiki σύντομα βίντεο για τους [ινδιάνους και τη στάση ζωής τους](#), κόμικ με τον τίτλο [MAN](#), καθώς και μια παλαιότερη εργασία μαθητριών του σχολείου μας για το ίδιο θέμα. Σε αντίθεση με το αρχικό σενάριο, που προέβλεπε την αυτενέργεια των ομάδων στη συλλογή και επεξεργασία του υλικού από το διαδίκτυο, εδώ η εργασία ήταν κατευθυνόμενη, καθώς προτίμησα να προτείνω ο ίδιος ψηφιακό υλικό προς μελέτη.

Επιπλέον, ενώ στο αρχικό σενάριο προβλεπόταν να εκπονηθεί μέσα στην τάξη κατά την τρίτη διδακτική ώρα ατομική εργασία δημιουργικής γραφής με τίτλο «Ο ποταμός Ευρώτας αφηγείται τις εμπειρίες του από τους ανθρώπους που έζησαν δίπλα του», τελικά την ανέθεσα ως εργασία για το σπίτι, ως τελική δραστηριότητα αυτής της φάσης. Στόχος εδώ ήταν να αφηγηθούν τα παιδιά ιστορίες σε πρώτο πρόσωπο από τη σκοπιά του άψυχου, του ποταμού, και όχι του ανθρώπου. Κατά την αξιολόγηση, προσμετρήθηκαν θετικά η αξιοποίηση από τους μαθητές όσων συζητήθηκαν κατά την πρώτη φάση της εργασίας μας:

- το φυσικό περιβάλλον διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για το ανθρωπογενές. Πρόκειται για δύο συστήματα σε διαρκή αλληλεπίδραση. Σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορικής του πορείας ο άνθρωπος προσπαθεί να αντιστρέψει τους όρους προς όφελός του, θεωρεί ότι η γη του ανήκει και της επιβάλλεται με κάθε τρόπο,
- ο σεβασμός προς τον τόπο μας αποδεικνύεται καθημερινά με τον σεβασμό μας απέναντι στο περιβάλλον που μας γέννησε¹⁰.

Κάποια παιδιά κατέφυγαν σε ιστορική αναδρομή, ενώ κάποια στις εργασίες τους αξιοποίησαν (περισσότερο ή λιγότερο) δημιουργικά όσα είχαν συζητηθεί στην ολομέλεια. Από τη στιγμή που αυτός ήταν ο κύριος στόχος της δραστηριότητας η

¹⁰ Βλ. ό.π. τον υποφάκελο teknhria_2. Για λόγους αυθεντικότητας έχει διατηρηθεί η ορθογραφία των πρωτότυπων κειμένων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

προσπάθεια κρίνεται επιτυχημένη, όσο και αν τα περισσότερα από τα κείμενα δε διεκδικούν δάφνες λογοτεχνικής ποιότητας και πρωτοτυπίας (αυτό, άλλωστε, σε μια τυπική τάξη του ελληνικού σχολείου θα ήταν ένας υπερβολικά αισιόδοξος στόχος και δεν πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να θεωρείται ο πρωταρχικός μας στόχος σε δραστηριότητες όπως αυτή).

Β' φάση (Κατά την ανάγνωση)

3^η ώρα

Οι μαθητές διάβασαν μέσα στην τάξη το διήγημα του Γ. Σκαμπαρδώνη: [«Η-Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει»](#). Στις ομάδες μοιράστηκε το [φύλλο εργασίας 3](#). Πριν από την ανάγνωση, οι μαθητές άκουσαν το ομώνυμο τραγούδι και κλήθηκαν με καταϊγισμό ιδεών να υποθέσουν σε τι μπορεί να αναφέρεται ο παράξενος τίτλος του διηγήματος ([φύλλο εργασίας 3](#)-πριν από την ανάγνωση). Χωρίς να τους αποκαλυφθεί ότι ο τίτλος του διηγήματος αφορά στο όνομα της γάτας του αφηγητή, ανιχνεύτηκαν με παιγνιώδη τρόπο οι προσδοκίες τους και, από όσο διαπίστωσα, κινητοποιήθηκε το ενδιαφέρον τους για το διήγημα αυτό. Στόχος μου, άλλωστε, ήταν να συζητήσουμε κάποια στιγμή για τη λειτουργία και τη σημασία του τίτλου ως παρα-κειμενικού στοιχείου. Επίσης, ανατρέχοντας [σε ιστοσελίδα](#), στην οποία είχαν αναρτηθεί εργογραφία και βιογραφικό σημείωμα για τον συγγραφέα, τούς ζητήθηκε να συσχετίσουν τον τίτλο με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του Σκαμπαρδώνη για το ρεμπέτικο τραγούδι.

Στη συνέχεια και μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας, οι ομάδες επεξεργάστηκαν τα ερωτήματα του [φύλλου εργασίας 3](#) που είχαν σχέση με τη δόμηση του κειμένου, τον τρόπο αφήγησης και το ύφος του συγγραφέα και ανακοίνωσαν τα πρώτα συμπεράσματά τους, ώστε να υπάρξει ανατροφοδότηση ικανή μέσα στην τάξη και να ολοκληρώσουν την επεξεργασία του θέματός τους στο Wiki. Χάρη στο διαφορετικό θέμα που εξέτασε κάθε ομάδα, ενώ καθεμιά από αυτές εστίασε την προσοχή της σε διαφορετικό ζήτημα, κατά τη φάση της ανακοίνωσης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

των πρώτων πορισμάτων της στην ολομέλεια, μοιράστηκε τις παρατηρήσεις της με όλους της τους συμμαθητές. Επειδή δεν είχαμε στη διάθεσή μας συνεχές δώρο, ανατέθηκε στους μαθητές ως εργασία για το σπίτι, να χωρίσουν, με βάση όσα συζητήθηκαν, το διήγημα σε ενότητες και να γράψουν την περίληψή του στο τετράδιό τους, με στόχο να εξασκηθούν σε παραδοσιακές δεξιότητες.

4^η ώρα

Καταρχάς ολοκληρώσαμε τα θέματα που παρέμεναν ανοιχτά από το προηγούμενο μάθημα: οι μαθητές διάβασαν τις εργασίες πυκνώσης του κειμένου και στη συνέχεια επανήλθαμε στην εξέταση των θεμάτων του [φύλλου εργασίας 3](#).

Αξιολογήθηκε θετικά ο βαθμός στον οποίον οι μαθητές εντόπισαν στο κείμενο τα στοιχεία που τους ζητήθηκαν: αν, για παράδειγμα, εντόπισαν ότι υπάρχουν ρήματα σε παρελθοντικό χρόνο (αόριστο) που αναφέρονται στη μοιραία νύχτα, ενώ στο σημείο που γίνεται αναφορά στις συνήθειες της γάτας χρησιμοποιείται παρατατικός. Αντίθετα, το κείμενο αρχίζει και τελειώνει με ενεστώτα (κύκλος, αλλά και αναδρομική αφήγηση ανάμεσα στις δύο ενότητες που αφορούν στο «παρόν» του αφηγητή). Τα στοιχεία αυτά μας βοήθησαν να προχωρήσουμε σε χωρισμό του κειμένου σε ενότητες.

Μας ενδιέφερε, επίσης, να προσέξουν οι μαθητές τα χρώματα που αναφέρονται ή υποβάλλονται από τις περιγραφές και την αφήγηση (αποχρώσεις του κόκκινου, το κίτρινο-χρυσό, αλλά και το μαύρο). Τα παραπάνω τα υπογραμμίσαμε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης μας, ώστε να αισθητοποιήσουμε τις λεπτομέρειες του κειμένου.

Σχολιάσαμε, επίσης, από πού αφορμάται η ανάμνηση (άρα και η αναδρομική αφήγηση: λειτουργεί η αφή, αλλά και τα χρώματα του δειλινού). Αξιολογήσαμε θετικά το αν οι μαθητές πρόσεξαν τον τρόπο με τον οποίο στο τέλος της αναδρομής μάθαμε για τον ρόλο που είχε το χρυσό καρφάκι-νάρθηκας και πώς μετατράπηκε αυτό σε μπρελόκ του αφηγητή.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επίσης, εστίασαμε στις πρώτες παρατηρήσεις των παιδιών για τον τρόπο χρήσης των προσδιορισμών (επιρρηματικών και επιθετικών) ως στοιχείων ύφους (π.χ. «περνούσε αιλουροειδώς», «τιναζόταν κεραυνοβόλα», «θανάσιμος όγκος», «σε απόλυτη επιφυλακή», «άσαρκα θύματα, φανταστικά»).

Ο συνδυασμός κατευθυνόμενου διαλόγου και μετωπικής διδασκαλίας που προκρίθηκε για την εργασία μας σε αυτήν τη διδακτική ώρα απέδωσε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, διεγείροντας το ενδιαφέρον των μαθητών, που ενεπλάκησαν σε μεγάλο βαθμό στη συζήτηση. Αυτό αναδείχθηκε και από την προθυμία με την οποία προσέγγισαν την επόμενη δραστηριότητα, που φιλοδοξούσε να εφαρμόσουν οι ομάδες όσα είχαν συζητηθεί.

Για το υπόλοιπο της ώρας, λοιπόν, οι ομάδες κλήθηκαν, για είκοσι περίπου λεπτά, με βάση τα γραφόμενα του διηγήματος, να σκισάρουν σε κάτοψη (με οδηγό το [φύλλο εργασίας 4](#)):

- το σπίτι του αφηγητή και την αυλή του (σημειώνοντας τον προσανατολισμό της βεράντας),
- τον δρόμο και το σημείο στο οποίο συνέβη το ατύχημα,
- το μέρος στο οποίο καθόταν τη μοιραία νύχτα ο αφηγητής.

Ανέμενα ότι η διασκεδαστική αυτή εργασία θα καταδείκνυε τη σημασία των λεπτομερειών σε ένα διήγημα, όπως το συγκεκριμένο του Σκαμπαρδώνη. Όλα –χρώματα, αντικείμενα, λεπτομέρειες (ο προσανατολισμός της βεράντας, το σημείο στο οποίο καθόταν τη μοιραία νύχτα ο αφηγητής, ο μόνος που θα άφηνε τελικά τη γάτα να παίζει το επικίνδυνο παιχνίδι της)– έχουν τη σημασία τους για την αφηγηματική οικονομία. Το κουδούνι χτύπησε και η αξιολόγηση των σκίτσων μεταφέρθηκε για το επόμενο μάθημα.

Δραστηριότητες όπως οι παραπάνω ενδείκνυνται για ομαδική εργασία στην τάξη. Αποτελούν ένα είδος γρίφου που κινητοποιεί τους μαθητές και τους αναγκάζει να ψάχνουν διαρκώς στο κείμενο, να προτείνουν, να αντιπροτείνουν, να επιχειρηματολογούν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5^η ώρα

Προβάλαμε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης, για λόγους οικονομίας χρόνου, μόνο δύο από τα πέντε σκίτσα των ομάδων, τα οποία σχολίασε η ολομέλεια (τα υπόλοιπα είχαν ήδη αναρτηθεί στο Wiki, ώστε να αξιολογηθούν διαδικτυακά). Επέλεξα για προβολή το πλέον λεπτομερές και το πιο λιτό σκίτσο. Οι μαθητές της ομάδας που δεν ολοκλήρωσε την εργασία της απέδωσαν την έλλειψη αρκετών λεπτομερειών στον κακό συντονισμό της ομάδας τους, η οποία δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει στον προβλεπόμενο χρόνο, λόγω διαφωνιών των μελών της. Η συζήτηση αυτή λειτούργησε ευεργετικά και η ομάδα αυτή ανταποκρίθηκε ικανοποιητικότερα στις ομαδικές εργασίες που επακολούθησαν. Αξιολογήσαμε, τέλος, θετικά τον βαθμό στον οποίο οι μαθητές εστίασαν στις λεπτομέρειες των περιγραφών ή στις άλλες ενδείξεις του κειμένου (στόχοι για τη λογοτεχνία). Φυσικά, τονίστηκε ότι δεν μας ενδιέφερε η αισθητική αξία των σκίτσων¹¹.

Στη συνέχεια, συζητήσαμε με τους μαθητές για τη σχέση του αφηγητή με τη γάτα του. Με ενδιέφερε να διαπιστώσω αν οι ομάδες είχαν αντιληφθεί ότι η σχέση αυτή αποτελεί δομικό στοιχείο της ιστορίας. Περάσαμε, έτσι, στο περιβαλλοντικό θέμα του διηγήματος, το άξενο για τα κατοικίδια περιβάλλον των πόλεων, που εγκυμονεί συνεχείς κινδύνους για αυτά (καθώς, όπως η γάτα της ιστορίας μας, δεν αποβάλλουν τελείως τα ένστικτά τους, παρά το γεγονός αποτελούν κατοικίδια ζώα –το υπαινίσσεται, άλλωστε και ο αφηγητής της ιστορίας μας). Τα ζητήματα αυτά τέθηκαν ως εργασίες (ατομικές) για το σπίτι.

Επιπλέον, διανεμήθηκε στους μαθητές το [φύλλο εργασίας 5](#) με τα κείμενα που θα έπρεπε να μελετήσει κάθε ομάδα για την επόμενη φορά και τους άξονες στους οποίους θα έπρεπε να κινηθεί η πραγμάτευση και τους ζητήθηκε να συνδημιουργήσει η καθεμιά –συνεργαζόμενη είτε στο Wiki είτε σε φυσικό χώρο– μια παρουσίαση (PowerPoint), με την οποία θα ενημέρωνε την ολομέλεια για το περιεχόμενο του

¹¹ Βλ. ό.π. τα αρχεία του υποφακέλου teknhria_3.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κειμένου που μελέτησε. Φυσικά, μια τέτοια συνεργασία θα ήταν καλό να αρχίσει και να τελειώσει εντός του εργαστηρίου σε ώρες σχολείου. Ωστόσο, η έλλειψη διαθέσιμου εργαστηρίου και η στενότητα χρόνου, καθώς πλησίαζαν οι διακοπές του Πάσχα, με οδήγησε να προκρίνω τις παραπάνω λύσεις.

6^η ώρα

Οι ομάδες προσήλθαν έχοντας μελετήσει τα παρακάτω κείμενα, που αφορούν στη ζωή στην πόλη ή στην ύπαιθρο (σε αντιδιαστολή με την πόλη):

ΟΜΑΔΑ Α΄:

Καλβίνο, Ίταλο, [«Μανιτάρια στην πόλη»](#)

ΟΜΑΔΑ Β΄:

Ιορδανίδου, Μαρία: [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#)

ΟΜΑΔΑ Γ΄:

Χαρπαντίδης, Κοσμάς, [«Χαλασμένες γειτονιές»](#)

ΟΜΑΔΑ Δ΄:

Φακίνου, Ευγενία, [«Η ζωή στη Σύμη»](#)

ΟΜΑΔΑ Ε΄:

Βενέζης, Ηλίας, [«Η Δάφνη»](#).

Το [φύλλο εργασίας 5](#) περιείχε κοινά ερωτήματα για όλες τις ομάδες, μολονότι καθεμιά εξέτασε διαφορετικό κείμενο. Στόχος, κατ' αυτόν τον τρόπο, ήταν, αξιοποιώντας όσα είχαν συζητηθεί κατά τις προηγούμενες διδακτικές ώρες του σεναρίου (σεβασμός προς το περιβάλλον, εκμετάλλευση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, τα εχθρικά –όχι μόνον για τον άνθρωπο, αλλά και για τα ζώα– αστικά κέντρα, η ιδιοκτησιακή νοοτροπία του λευκού ανθρώπου απέναντι στη φύση), να προσεγγίσουμε το περιβαλλοντικό θέμα από την οπτική καθενός από τα καινούρια κείμενα που δόθηκαν, ώστε στο τέλος να καταλήξουμε επαγωγικά σε κάποια συμπεράσματα για θέματα που αφορούν στη ζωή στην πόλη (σε αντιδιαστολή με τη ζωή στην ύπαιθρο), την αλλοτρίωση που επιφέρει στον χαρακτήρα του ανθρώπου, αλλά και τις αλλαγές που επήλθαν λόγω της βίαιης μετάλλαξης των

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αστικών κέντρων σε μεγαλουπόλεις. Άλλωστε, μια πρώτη επαφή των παιδιών με έννοιες, όπως *αλλαγή, σύστημα, όλον και μέρος, αλληλεπίδραση*, αποτελούσε εξαρχής στόχο της εργασίας μας (όχι μέσω μιας θεωρητικής προσέγγισης, βέβαια, αλλά στην πράξη-επαγωγικά).

Τέσσερις από τις ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους στον διαδραστικό πίνακα. Τον λόγο πήραν εκ περιτροπής όλα τα μέλη κάθε ομάδας, έχοντας προκαθορίσει ποιες διαφάνειες θα παρουσίαζε το καθένα (ως επί το πλείστον, αυτές τις οποίες είχε δημιουργήσει το ίδιο). Παράλληλα, η ολομέλεια ζητούσε διευκρινίσεις τόσο για το κείμενο που μελετήθηκε από κάθε ομάδα όσο και για τον τρόπο εργασίας της, ενώ αξιολόγησε τη λειτουργικότητα και την ποιότητα κάθε παρουσίασης, καθώς και τον βαθμό ανταπόκρισής της στα κριτήρια αξιολόγησης που είχαν προκαθοριστεί.

Σχολιάστηκαν, έτσι, πέρα από το περιεχόμενο, ζητήματα που σχετίζονται με τις παρουσιάσεις PowerPoint ως σημειωτικά συστήματα: π.χ. τα μέλη της πρώτης ομάδας ρωτήθηκαν αν είχαν επιλέξει σκόπιμα το μαύρο φόντο για την εργασία τους σχετικά με το κείμενο της Μαρίας Ιορδανίδου [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#). Οι μαθητές της ομάδας αυτής δήλωσαν ότι η επιλογή έγινε αποκλειστικά με στόχο να είναι πιο ευανάγνωστα τα κείμενα. Επιπλέον, σχολιάστηκε από μαθητές αρνητικά η επιλογή τους να χρησιμοποιήσουν εικόνες από αμερικανικές μεγαλουπόλεις και όχι από ελληνικές. Σημειώνεται ότι η εργασία άλλης ομάδας για τη [«ζωή στη Σύμη»](#) έλαβε υπόψη της τις παραπάνω παραμέτρους και έτσι το φόντο, το χρώμα της γραμματοσειράς, η επιλογή των φωτογραφιών και η αντίθεση πόλης-υπαίθρου ήταν εύστοχα επιλεγμένα και αποτυπωμένα στην παρουσίασή τους.

Μια άλλη παράμετρος που σχολιάστηκε ήταν η μεγάλη εξάρτηση των εργασιών από τις ερωτήσεις που προτείνονταν στο [φύλλο εργασίας 5](#). Οι μαθητές ακολούθησαν την πεπατημένη στο τμήμα της εργασίας τους στο οποίο μπορούσαν να αυτοσχεδιάσουν και παρέθεσαν απλώς λίστες με σχήματα λόγου (χωρίς μάλιστα να επιλέξουν τα σημαντικότερα και να σχολιάσουν τη λειτουργία τους μέσα στο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κείμενο), και κοινότοπες αναφορές σχετικά με το ύφος και τη γλώσσα, χωρίς να προσκομίσουν τεκμήρια από το κείμενο κλπ.

Επιπλέον, οι ενδεικτικές ερωτήσεις που δόθηκαν για να “προσανατολιστεί” η εργασία των μαθητών, δεν αντιμετωπίστηκαν ως τέτοιες. Οι μαθητές τις αντέγραψαν στην κορυφή της διαφάνειας, είτε αφορούσαν στο κείμενό τους είτε όχι, λες και θα έπρεπε να απαντήσουν σε ερωτήσεις του σχολικού εγχειριδίου. Παράλληλα, διαπιστώσαμε ότι οι μαθητές δεν αξιοποίησαν όσο θα έπρεπε τη δημιουργική τους φαντασία: π.χ. ενώ τα κείμενα προσφέρονταν για ζωγραφική απεικόνιση των σπιτιών στη Σύμη ή των πολυκατοικιών, δεν υπήρξαν σχετικές πρωτοβουλίες. Όπως επισημάνθηκε μετά τις παρουσιάσεις τους, οι μαθητές (αλλά και εμείς οι διδάσκοντες) δύσκολα ξεφεύγουν/-ουμε από τη λογική του σχολικού βοηθήματος¹². Ας επισημανθεί εδώ ότι η ίδια η διατύπωση των φύλλων εργασίας πρέπει να είναι τέτοια που να ενθαρρύνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών από την πλευρά των ομάδων¹³.

Λίγο πριν χτυπήσει το κουδούνι ζήτησα από τους μαθητές: α. να επιστρέψουν στο Wiki και να βελτιώσουν τις εργασίες¹⁴ με βάση την αξιολόγηση και τα σχόλια που ακούστηκαν στην ολομέλεια, β. να απαντήσουν γραπτά στο τετράδιο σε επιλεγμένα θέματα του κειμένου [«Η ζωή στη Σύμη»](#) που δεν σχολιάστηκαν αναλυτικά μέσα στην τάξη, ώστε να εστιάσουν σε συγκεκριμένες πτυχές του θέματος (ασχολίες γυναικών, παιχνίδια παιδιών, απουσία αναφοράς στους άντρες, δοξασίες

¹² Βλ. ό.π. τον υποφάκελο teknhria_7.

¹³ Βλ. σχετικά στο [παράρτημα](#), το φύλλο εργασίας που έδωσα σε άλλο τμήμα της Α΄ Γυμνασίου, κατά την παραμετροποίηση ενός παραδειγματικού σεναρίου της Δέσποινας Παπαδοπούλου για την ενότητα «Φυσικό και Κοινωνικό περιβάλλον» της Α΄ Γυμνασίου. Στόχος μου ήταν εκτός από τα ενδεικτικά θέματα-άξονες της προσέγγισης (εκεί ανέφερα ρητά ότι επρόκειτο για ενδεικτικά θέματα) να επιλέξουν οι ομάδες το είδος και τη μορφή της προσέγγισης και παρουσιάσής τους, κάτι που είχε θετικά, ομολογουμένως, αποτελέσματα.

¹⁴ Ακόμη μία παράμετρος που αναδείχθηκε εδώ ήταν ότι οι μαθητές/-τριες δεν έχουν συνηθίσει να επιστρέφουν σε παλαιότερες εργασίες τους, να τις επαναξιολογούν και να τις βελτιώνουν με βάση την ανατροφοδότηση που λαμβάνουν. Έχω την εντύπωση ότι η ευεργετική αυτή διαδικασία πρέπει να αποτελεί ένα από τα desiderata στο εξής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και προλήψεις, η εναλλαγή των εποχών κλπ.) και γ. παράλληλα, πρότεινα να διαβάσουν όσοι/-ες επιθυμούσαν κάποιο από τα κείμενα που παρουσιάστηκαν από τις υπόλοιπες ομάδες, με τη βοήθεια των φωτοτυπιών που είχα βγάλει. Σε αυτή μου την πρόταση, που στόχο είχε να εμπλέξει τους μαθητές σε μια διαδικασία επιλογής ενός από τα κείμενα που παρουσιάστηκε, ανταποκρίθηκε το ένα τέταρτο της τάξης. Σημειώνω ότι τους μοίρασα φωτοτυπημένα τα κείμενα αυτά, ενώ τα είχα ήδη αναρτήσει στο Wiki, από όπου δεν τα είχαν προσεγγίσει. Οι μαθητές εξακολουθούν να αισθάνονται άνετα με τις φωτοτυπίες και το τυπωμένο κείμενο και όχι με το αναρτημένο στο διαδίκτυο, αναπαράγοντας πρακτικές οι οποίες τους είναι περισσότερες οικείες.

Ένα ακόμη σχόλιο: δεν είχαν όλες οι εργασίες που παρουσιάστηκαν την ίδια πληρότητα. Απαιτητικότερα κείμενα, όπως η «Δάφνη», στην οποία αξίζει να συγκριθεί η στάση των δύο ηρώων απέναντι στο αετόπουλο (ο μπαρμπα-Θωμάς, ως μεγαλύτερος, υποκύπτει για κάποια στιγμή στη λογική του κέρδους, σε αντίθεση με τη Δάφνη, της οποίας η αγνή παιδική ψυχή την οδηγεί σε μια στάση που αποτελεί οδηγό ανθρωπιάς για τον μπαρμπα-Θωμά) δεν προσεγγίστηκαν σε βάθος, όπως ίσως ήταν αναμενόμενο, από την ομάδα που ανέλαβε να τα παρουσιάσει. Αυτό ίσως αποτελεί μια ένδειξη των δυσχερειών που ανακύπτουν όταν κάθε ομάδα (και μάλιστα σε τάξη μικρών ηλικιακά μαθητών) επεξεργάζεται διαφορετικό κείμενο. Στην περίπτωση αυτή, ο εκπαιδευτικός οφείλει να σταθμίσει τι κερδίζει και τι χάνει η τάξη του από την υιοθέτηση μιας τέτοιας πρακτικής. Ίσως μέσο θεραπείας αυτής της αδυναμίας θα μπορούσε να είναι η βελτίωση των εργασιών μέσα από σχετικό διάλογο στο Wiki. Δυστυχώς, πολλές φορές οι μαθητές θεωρούν με την ανάρτησή της μια εργασία περατωμένη και δεν επανέρχονται για να τη βελτιώσουν. Άλλο μέσο θεραπείας είναι η επιστροφή στο κείμενο που δε μελετήθηκε επαρκώς και η εκ του σύνεγγυς εξέταση των σημείων που προκάλεσαν δυσχέρειες. Κάτι τέτοιο απαιτεί, βέβαια, άνεση χρόνου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

7^η ώρα

Αφού παρουσίασε την εργασία της η τελευταία ομάδα (ώστε να αξιολογηθεί και η ατομική συμβολή κάθε μέλους), προχωρήσαμε σε ανακεφαλαιωτική συζήτηση. Με έμφαση στην ιστορικότητα των κειμένων, ανακαλέσαμε τη στάση των ινδιάνων απέναντι στη φύση, τη συγκρίναμε με τον σεβασμό που επιδεικνύουν απέναντί της οι κάτοικοι στο κείμενο «[Η ζωή στη Σύμη](#)» ή η ρομαντική και ονειροπόλα Δάφνη στο ομώνυμο διήγημα, ενώ από την άλλη μιλήσαμε για τις αλλοτριωμένες συνειδήσεις των υπόλοιπων προσώπων-ηρώων που παρέλασαν μπροστά μας (βλ. τους γείτονες της αφηγήτριας στο διήγημα της Ιορδανίδου, τους πελάτες της ταβέρνας του μπαρμπα-Θωμά, αλλά και τον ίδιο τον ταβερνιάρη μέχρι ένα συγκεκριμένο σημείο της αφήγησης κλπ.). Διαπιστώσαμε ότι με την πάροδο του χρόνου, στο όνομα της υποτιθέμενης ανάπτυξης, ο δυτικός άνθρωπος απομακρύνθηκε σταδιακά από τη φύση, ξέχασε τους κανόνες της και τους κινδύνους της ([«Μανιτάρια στην πόλη»](#)), την εκμεταλλεύτηκε, τέλος, προς ίδιον όφελος, με τραγικές, ωστόσο, συνέπειες την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής του, τη βίαιη και αποκρουστική μεταμόρφωση του αστικού περιβάλλοντος και την απώλεια της ίδιας του της ανθρωπιάς ([«Χαλασμένες γειτονιές»](#), [«Η Δάφνη»](#), [«Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»](#)).

Ως εργασία για το επόμενο μάθημα ανατέθηκε στις ομάδες να αξιοποιήσουν όσα συζητήθηκαν στην τάξη και να συνθέσει η καθεμιά από μια αφίσα με οικολογικό μήνυμα¹⁵. Παράλληλα, τους δόθηκε διορία μίας εβδομάδας, ώστε να εκπονήσουν μία από τις υπόλοιπες εργασίες που αναφέρονταν στο [φύλλο εργασίας 6](#), το οποίο διανεμήθηκε φωτοτυπημένο. Τους υπενθυμίστηκε ότι για την ανταλλαγή των απόψεών τους και την προετοιμασία των εργασιών θα έπρεπε να αξιοποιήσουν το Wiki ως χώρο ανταλλαγής απόψεων.

¹⁵ Βλ. ό.π. τον υποφάκελο teknhria_4.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γ' φάση (Μετά την ανάγνωση)

8^η ώρα

Καταρχάς, οι ομάδες παρουσίασαν τις αφίσες με τα οικολογικά μηνύματα που ετοίμασαν. Οι εργασίες σχολιάστηκαν ως πολυτροπικά κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, σχολιάστηκαν:

1. η επιλογή του φόντου σε κάθε αφίσα (οι περισσότερες ομάδες επέμειναν στο πράσινο για προφανείς λόγους, ακόμη και μία που αναφερόταν στη μόλυνση των θαλασσών),
2. η έκταση και το περιεχόμενο των περιβαλλοντικών μηνυμάτων, με έμφαση στη λειτουργικότητα του καθενός,
3. ο τρόπος συν-εργασίας των ομάδων. Σε σχετική ερώτηση όλες οι ομάδες υποστήριξαν ότι τα μέλη τους συγκεντρώθηκαν σε κάποιο σπίτι και δούλεψαν συνεργαστικά.

Επιμέρους παρατηρήσεις:

- μια ομάδα ετοίμασε την αφίσα της σε χαρτόνι, στην οποία ένα μέλος της με ευχέρεια στη ζωγραφική ζωγράφησε εικόνες με οικολογικό μήνυμα. Οι υπόλοιπες ομάδες υποστήριξαν ότι, παρά την ποιότητα των στοιχείων που αποτελούσαν την αφίσα, αυτή υστερούσε σε σχέση με τις ψηφιακές, που προβλήθηκαν στον διαδραστικό πίνακα. Τελικά, η ομάδα αυτή μετέτρεψε την αφίσα σε μια παρουσίαση με πολλές διαφάνειες, στην οποία τα οικολογικά μηνύματα διαδέχονταν οι ζωγραφιές¹⁶.

¹⁶ Βλ. στον υποφάκελο teknhria_4 το αρχείο parteri.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η ομάδα που ετοίμασε αφίσα για τον Ευρώτα δέχθηκε κριτική από συμμαθητές της:
 - α. γιατί δε χρησιμοποίησε κάποιες σύντομες φράσεις-μηνύματα στην αφίσα, τη στιγμή που ενσωμάτωσε δύο εκτενή πλαίσια κειμένου με πληροφορίες για την αξία του Ευρώτα και για τους παράγοντες υποβάθμισης του,
 - β. για το γεγονός ότι η αφίσα, που δημιουργήθηκε στο PowerPoint, είχε στοιχεία στα οποία είχε εφαρμοστεί «κίνηση»,
 - γ. επειδή η εικόνα του ποταμού που έρρεε δεν ήταν του Ευρώτα, αλλά άλλου ποταμού (μολονότι οι φωτογραφίες που άντλησαν οι μαθητές από το διαδίκτυο ήταν του ποταμού αυτού).

Τελικά, από τα μέλη της ομάδας αυτής υποστηρίχθηκαν οι παρακάτω απόψεις, που μάλλον έπεισαν την ολομέλεια:

- ότι το κείμενο, μολονότι αποτέλεσε προϊόν πύκνωσης και όχι «copy-paste», είχε θετικά στοιχεία (αν και θα μπορούσε να δοθεί με μορφή bullets, ώστε να είναι δραστικότερο),
- ότι η προσθήκη «κίνησης» δεν μας ενοχλεί από τη στιγμή που πρόκειται για ψηφιακό υλικό που προβάλλεται σε ψηφιακό χώρο,
- ότι την απουσία γραπτών μηνυμάτων αναπλήρωναν οι αντιτιθέμενες εικόνες που επελέγησαν και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάστηκαν (με χρήση συμβόλων)¹⁷.

Μια επισήμανση ακόμη, που ίσως έχει τη σημασία της: καμιά ομάδα δεν αξιοποίησε κάποιο σύντομο χωρίο από τα λογοτεχνικά κείμενα που μελετήθηκαν, αν και τα μηνύματα που συνέθεσαν κινούνταν στο πνεύμα της συζήτησης που προηγήθηκε στις δύο πρώτες φάσεις του σεναρίου.

Ζητήθηκε να συνεχιστεί η συζήτηση για τις αφίσες στο Wiki και στη συνέχεια, έθεσα στις ομάδες το ερώτημα: *Το σενάριο μας έχει τίτλο «Μεταξύ Έβρου και*

¹⁷ Βλ. ό.π. το αρχείο triantafylla.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρώτα». Για Ευρώτα μιλήσαμε, για τον Έβρο όμως όχι. Πώς εξηγείτε την ασυνέπεια αυτή;». Τους ζήτησα να το συζητήσουν για τρία λεπτά και κατόπιν ένας εκπρόσωπός τους να απαντήσει. Θέτοντας το ερώτημα αυτό στην ολομέλεια της τάξης, ευελπιστούσα να αξιολογήσω τον βαθμό στον οποίον έγινε αντιληπτός ένας από τους στόχους του σεναρίου, να μιλήσουμε για όψεις του νεοελληνικού φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, ξεκινώντας από τον τόπο μας, χωρίς ωστόσο να περιοριστούμε στα στενά όριά του. Άλλωστε, τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν έχουν σύνορα, γιατί είναι αποτέλεσμα νοοτροπιών, επιλογών και στάσεων με χαρακτήρα παγκόσμιο.

Παράλληλα, μου δόθηκε η ευκαιρία να εξηγήσω στους μαθητές ότι ο τίτλος έχει γλωσσική σχέση με τους τίτλους ενός διηγήματος («Μεταξύ Πειραιώς και Νεαπόλεως») και μια συλλογή διηγημάτων («Μεταξύ σφύρας και Αλιάκμονος»), ώστε να μιλήσουμε λίγο για τις διαδικασίες επιλογής ενός τίτλου, αλλά και για τη διακειμενικότητα στη λογοτεχνία. Πολύ εύστοχα μια ομάδα παρατήρησε ότι τα ονόματα των δύο ποταμών είναι, αναφορικά με τους πρώτους φθόγγους, ομόηχα και θυμηθήκαμε όσα είχαμε συζητήσει σε προηγούμενο σενάριο¹⁸ για τις παρηχήσεις και για την ποιητική λειτουργία της γλώσσας.

Για το τελευταίο δεκάλεπτο ανατέθηκε να ξεκινήσει μέσα στην τάξη ο κάθε μαθητής τη συγγραφή μιας ιστορίας (για παιδιά) με τίτλο «Η κυρία Αξιοποίηση, η κυρία Ανάπτυξη και το... Συστηματάκι»¹⁹. Η εργασία αυτή δεν προβλεπόταν στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου, ωστόσο, προέκυψε από την ανάγκη να αξιολογήσω

¹⁸ Βλ. Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Όψεις της Ρωμιοσύνης στο έργο του Γιάννη Ρίτσου: προετοιμάζοντας μια σχολική γιορτή, Νεοελληνική λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2012.

¹⁹ Η χρήση του υποκοριστικού για τη λέξη σύστημα καθοδηγούσε μάλλον τα παιδιά να αντιμετωπίσουν το δίπολο ανάπτυξη-οικοσύστημα προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση: μεγάλο-μικρό, δυνατό-ασθενές, απωθητικό-συμπαθές. Ωστόσο, με γνώμονα τους συγκεκριμένους στόχους που είχα θέσει, θεώρησα καλό να είναι έτσι διατυπωμένος ο τίτλος της εργασίας αυτής. Σε αυτές τις περιπτώσεις, πιστεύω πως είναι καλό να συζητούμε μαζί με τους μαθητές τη λειτουργία ενός τέτοιου τίτλου, τον καθοδηγητικό του χαρακτήρα κλπ. Λόγω έλλειψης χρόνου, αυτό δεν κατέστη στην περίπτωση μας εφικτό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σε ποιον βαθμό έγιναν αντιληπτές έννοιες που συμπεριλαμβάνονταν στη στοχοθεσία του σεναρίου αλλά και σε κάποια από τα κείμενα που μελετήθηκαν: «αξιοποίηση» και «ανάπτυξη» από τις «[Χαλασμένες γειτονίες](#)» του Χαρπαντίδη. Οι περισσότεροι μαθητές ξεκίνησαν να συγγράφουν ιστορίες, αρκετά πρωτότυπες. Παράλληλα, περιφερόμενος ανάμεσα στις ομάδες, έδινα διευκρινίσεις σε όσους από τους μαθητές δεν είχαν κατανοήσει το ζητούμενο. Ζήτησα να ολοκληρώσουν οι μαθητές τις ατομικές εργασίες στο σπίτι και να τις αναρτήσουν, αν μπορούσαν, πληκτρολογημένες στο Wiki, εργασία που για αρκετά παιδιά της Α΄ Γυμνασίου είναι αρκετά χρονοβόρα, καθώς δεν έχουν ευχέρεια στην πληκτρολόγηση.

Κατά το πρώτο μέρος της επόμενης ώρας αναγνώστηκαν ενδεικτικά κάποιες από τις ιστορίες που συνέγραψαν τα παιδιά²⁰. Παράλληλα, οι μαθητές ζήτησαν νέα διορία, για να ολοκληρώσουν τις υπόλοιπες εργασίες κατά τη διάρκεια των διακοπών του Πάσχα και να τις αναρτήσουν στο Wiki²¹.

²⁰ Τα παιδιά συνέγραψαν απολαυστικές ιστορίες, στις οποίες αποτυπώθηκε ότι κατανόησαν τις έννοιες που αποτελούσαν τον στόχο μας.

²¹ Καθοριστικό ρόλο έπαιξε εδώ το γεγονός ότι είχαμε φτάσει πλέον στην Παρασκευή πριν από το Σάββατο του Λαζάρου, ενώ υπολείπονταν δύο μόνο ημέρες μαθημάτων για να λήξει το σχολικό έτος και να αρχίσουν οι εξετάσεις. Κάποιες από τις εργασίες αυτές παρέμειναν ημιτελείς, ενώ άλλες αναρτήθηκαν στο Wiki (βλ. ό.π. τον υποφάκελο teknhria_6).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Ας παρακολουθήσουμε το [απόσπασμα της εκπομπής *Μένουμε Ελλάδα για τον ποταμό Ευρώτα*](#). Στη συνέχεια, να συζητήσετε με τους συμμαθητές σας και να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

1. Με βάση τις αναφορές στον Ευρώτα της μυθολογίας, μπορείτε να συλλογιστείτε γιατί οι αρχαίοι Έλληνες είχαν θεοποιήσει τους ποταμούς τους;
2. Πώς καθόρισε ο Ευρώτας τη ζωή των Λακώνων διαχρονικά;
3. Να καταγράψετε τους παράγοντες υποβάθμισης του ποταμού σήμερα.
4. Να εντοπίσετε στις εικόνες του βίντεο στοιχεία που μαρτυρούν την ανθρώπινη παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον του ποταμού.
5. Ποιες από τις προτάσεις που διατυπώνονται στην ταινία θα θέλατε να υιοθετήσουμε σε μια επιστολή που θα στείλουμε προς τους τοπικούς άρχοντες, προκειμένου να αναδειχθεί ο ποταμός; Τι άλλο θα πρότεινε η ομάδα σας;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

1. Πώς σχολιάζετε τη σύζευξη του ποιήματος του [Νίκου Γκάτσου](#) με τα αποσπάσματα από τον λόγο του [Ινδιάνου Σιατλ](#); Ποιος ήταν, κατά τη γνώμη σας, ο στόχος του δημιουργού του βίντεο και κατά πόσο τον έχει πετύχει;

2. Ανέτρεψε ή επιβεβαίωσε το βίντεο αυτό και το κείμενο του Ινδιάνου Σιατλ την άποψη που είχατε για τους Ινδιάνους; Γιατί;

Πριν απαντήσετε, μπορείτε να ανατρέξετε και στο παρακάτω [βίντεο](#).

3. Ποιες εικόνες που σχετίζονται με την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος καταγράψατε; Θα προσθέτατε κάποιες άλλες;

Εργασία για το σπίτι: Ας αναζητήσουμε μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μας υλικό στο διαδίκτυο και σε βιβλία για τους προκολομβιανούς πολιτισμούς, για τη φιλοσοφία ζωής τους, για τη στάση τους απέναντι στον άνθρωπο και τη φύση. Στη συνέχεια, ας κατασκευάσουμε παρουσιάσεις PowerPoint, που θα αναρτήσουμε στον ιστοχώρο Wiki της τάξης. (βλ. π.χ. [παλαιότερη εργασία συμμαθητριών σας](#))

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Πριν από την ανάγνωση:

1. Σε τι νομίζετε ότι αναφέρεται το διήγημα που θα μελετήσουμε;
2. Ας ακούσουμε το τραγούδι του [Απ. Χατζηγηρήστου](#), που έδωσε το όνομα στην ηρωίδα μας (και τον τίτλο στο διήγημα μας). Ποιος πιστεύετε ότι θα είναι ο χαρακτήρας της;
3. Ας διαβάσουμε το [βιογραφικό σημείωμα του συγγραφέα](#). Ποιο στοιχείο διαφωτίζει τον τρόπο και τον λόγο επιλογής του συγκεκριμένου τίτλου για το διήγημά του;

Κατά την ανάγνωση:

Καθώς θα διαβάζουμε το κείμενο:

Οι μαθητές της **ομάδας Α΄** ας προσέξουν τον κύριο χρόνο και τόπο της αφήγησης, και το/α επεισόδιο/α που είχαν συμβεί παλαιότερα από αυτόν.

Οι μαθητές της **ομάδας Β΄** ας προσέξουν τους ρηματικούς χρόνους που χρησιμοποιούνται στα διάφορα τμήματα της αφήγησης.

Οι μαθητές της **ομάδας Γ΄** ας προσέξουν τα αντικείμενα στα οποία αναφέρεται ιδιαίτερα ο αφηγητής.

Οι μαθητές της **ομάδας Δ΄** ας προσέξουν τους προσδιορισμούς που χρησιμοποιεί ο αφηγητής.

Οι μαθητές της **ομάδας Ε΄** ας υπογραμμίσουν τις λέξεις που δηλώνουν χρώμα.

Μετά την ανάγνωση: να συζητήσετε για πέντε λεπτά τις πρώτες σας παρατηρήσεις. Στη συνέχεια, ο εκπρόσωπος της ομάδας σας θα τις ανακοινώσει στην ολομέλεια.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Με βάση τα γραφόμενα του διηγήματος, να **σκιτσάρετε** παρακάτω **σε κάτοψη**:

- το σπίτι του αφηγητή και την αυλή του (σημειώνοντας τον προσανατολισμό της βεράντας),
- τον δρόμο και το σημείο στο οποίο λογικά συνέβη το ατύχημα,
- να εντοπίσετε πού καθόταν τη μοιραία νύχτα ο αφηγητής.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Να συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας και στη συνέχεια να ενημερώσετε την ολομέλεια της τάξης για τα εξής ζητήματα:

1. Να αναδιηγηθείτε περιληπτικά την ιστορία που διαβάσατε, για να ενημερώσετε με σαφήνεια για το περιεχόμενό της τους συμμαθητές σας που δεν την έχουν διαβάσει.
2. Πού ζει ο πρωταγωνιστής της ιστορίας ή ο αφηγητής; Έχει επηρεάσει ο τόπος διαμονής του τον χαρακτήρα, τις απόψεις, την προσωπικότητά του ή των υπόλοιπων προσώπων της διήγησης;
3. Ποια στοιχεία δίνει το κείμενο (ή μπορούμε έμμεσα να εξαγάγουμε) για την πόλη ή την ύπαιθρο και τη ζωή σε καθεμιά από αυτές; Να καταγράψετε, όπου είναι δυνατόν, τις αλλαγές που έχουν επέλθει με την πάροδο του χρόνου στο περιβάλλον και τη ζωή σε καθεμιά από αυτές. Το κείμενο κάθε ομάδας είναι:

ΟΜΑΔΑ Α΄

Καλβίνο, Ίταλο, «Μανιτάρια στην πόλη»

ΟΜΑΔΑ Β΄

Ιορδανίδου, Μαρία: «Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας»

ΟΜΑΔΑ Γ΄

Χαρπαντίδης, Κοσμάς, «[Χαλασμένες γειτονιές](#)»

ΟΜΑΔΑ Δ΄

Φακίνου, Ευγενία, «[Η ζωή στη Σύμη](#)»

ΟΜΑΔΑ Ε΄

Βενέζης, Ηλίας, «[Η Δάφνη](#)»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΤΙ

Να συνεργαστείτε με τους συμμαθητές σας, ώστε να δημιουργήσετε μια παρουσίαση PowerPoint, που θα αναρτήσετε στο Wiki, για το διήγημα που μελετήσατε. Εκτός από τα παραπάνω θέματα, που συζητήθηκαν στην τάξη, **προτείνεται** να αφιερώσετε μία διαφάνεια στον χωρισμό του κειμένου σας σε νοηματικές ενότητες, μία με την οποία θα προσπαθείτε να πείσετε τους συμμαθητές σας να διαβάσουν το κείμενο με το οποίο ασχοληθήκατε επισημαίνοντας μία τουλάχιστον από τις αρετές του και όσες άλλες διαφάνειες θέλετε, για ζητήματα που εσείς επιθυμείτε να θίξετε (π.χ. λειτουργία σχημάτων λόγου κλπ.).

- Μην ξεχάσετε να ενσωματώσετε εικόνες, τραγούδια ή βίντεο που θα κάνουν την παρουσίασή σας καλαίσθητη, αλλά και θα συμπληρώσουν τον γραπτό λόγο.
- Προσπαθήστε τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, όταν θα προβληθούν στον διαδραστικό πίνακα της τάξης.

Καλή συνεργασία!

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6

«Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα»

Προτεινόμενες εργασίες μετά την ανάγνωση των κειμένων

1. Ας γράψουμε μια επιστολή με αποδέκτες τους τοπικούς άρχοντες, με την οποία, αφού τονίσουμε τη σημασία του ποταμού Ευρώτα για την περιοχή, θα υποβάλουμε προτάσεις για την ανάδειξη και αξιοποίησή του. Η επιστολή καλό είναι να συνοδεύεται από βίντεο που θα δημιουργήσει η ομάδα σας, στο οποίο θα αποτυπώνεται η σημερινή εικόνα του ποταμού.
2. α. Ας φωτογραφίσουμε τα νεοκλασικά της πόλης μας που έχουν διασωθεί από την πρακτική της αντιπαροχής, για να δημιουργήσουμε σχετικό βίντεο.
β. Μπορείτε να κάνετε σχετική έρευνα σε αρχαιακό υλικό και στο Μουσείο Ιστορίας της πόλης και να βρείτε εικόνες νεοκλασικών που κατεδαφίστηκαν.
γ. Ας ανατρέξει η ομάδα σας μέσω του GoogleMaps ή του Google Images σε φωτογραφίες δρόμων από ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, όπου τα νεοκλασικά αποτελούν την πλειοψηφία των κτισμάτων (και δεν αποτελούν απλώς νησίδες ομορφιάς ανάμεσα σε τερατώδεις πολυκατοικίες, όπως συμβαίνει στις νεοελληνικές πόλεις).
3. Μια ομάδα ας συγκεντρώσει υλικό για το καταφύγιο του Ταυγέτου, για τις γιορτές που διοργανώνονται στο βουνό, για τις ορειβατικές και πεζοπορικές διαδρομές. Μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες από τον Ορειβατικό Σύλλογο. Το υλικό σας θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου, **διανθισμένο από αποσπάσματα νεοελληνικών κειμένων** για το βουνό.
4. Με τη βοήθεια του PowerPoint κάθε ομάδα ας δημιουργήσει μια **αφίσα** με οικολογικά μηνύματα ή προτάσεις για τα παραπάνω θέματα και για ό,τι συζητήθηκε στο σενάριο. Η αφίσα μπορεί να αποτελείται από ζωγραφιές σας με αφορμή τα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κείμενα ή να είναι κολάζ από ζωγραφιές ή από φωτογραφίες που έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο.

5. Μια ομάδα ας δημιουργήσει, με κάποιο από τα εργαλεία δημιουργίας κόμικς (Toondoo, Comic Strip Creator), κόμικ με αφορμή κάποιο από τα κείμενα που εξετάστηκαν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η επαυξημένη εκδοχή του σεναρίου είναι δωδεκάωρη και παρατίθεται στη βάση δεδομένων του Κ.Ε.Γ.²²

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεδομένης της χρονικής περιόδου κατά την οποία εφαρμόστηκε το σενάριο, η εφαρμογή του κρίνεται αρκετά επιτυχημένη. Οι μαθητές/-τριες συμμετείχαν με μεγάλη ή σχετική προθυμία στις εργασίες. Λίγο πριν από τις διακοπές του Πάσχα όμως, και μετά από αυτές (δύο ημέρες μαθημάτων και μετά εξετάσεις), το ενδιαφέρον μειώθηκε, οι εναπομείνουσες εργασίες της Γ' φάσης δεν παραδόθηκαν, η συμμετοχή στο Wiki ατόνησε, ενώ δεν προλάβαμε να προχωρήσουμε σε γραπτή αξιολόγηση του σεναρίου και των δραστηριοτήτων του από τους ίδιους τους μαθητές.

Εντέλει, για μια ακόμη φορά αποδείχθηκε το αυτονόητο: το σχολείο είναι ένας πολυπράγμων οργανισμός με ποικίλες δραστηριότητες πέραν των μαθημάτων (περίπατοι, εκπαιδευτικές επισκέψεις, εκκλησιασμός κλπ.). Έτσι, ο προγραμματισμός τις περισσότερες φορές ανατρέπεται και οι καινοτόμες πρακτικές γρήγορα παραχωρούν τη θέση τους σε μια εργαλειακή αντιμετώπιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στην οποία προκρίνεται η διεκπεραίωση των εξετάσεων πάση θυσία (με προεξάρχουσες τις Πανελλαδικές), γεγονός που οδηγεί σε συρρίκνωση του χρόνου που προβλέπεται για διαδικασίες που προάγουν τη δημιουργικότητα εντός του σχολείου. Ως εκ τούτου, ο τελικός στόχος της παρέμβασης στα τοπικά περιβαλλοντικά ζητήματα, που προβλεπόταν από τις εργασίες της τρίτης φάσης, οι οποίες τελικά δεν υλοποιήθηκαν, παρέμεινε μετέωρος. Ωστόσο, πιστεύω ότι το πρώτο βήμα έγινε από την πλευρά μας και ότι οι μαθητές που υλοποίησαν το σενάριο θα

²² Βλ. το συνταγμένο σενάριο: Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μεταξύ Έβρου και Ευρώτα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α' Γυμνασίου, 2012.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

επανέλθουν ωριμότεροι και με περισσότερη ετοιμότητα σε κάποια από τις επόμενες τάξεις, για να υλοποιήσουν τον στόχο αυτό.

Ως δημιουργός του σεναρίου πιστεύω ότι συνεισέφερα σε αυτήν την κατεύθυνση και με μία προσωπική μου παρέμβαση, η οποία, μάλιστα, προέκυψε εκ των υστέρων: συνέγραψα ένα κείμενο με περιβαλλοντικό θέμα, που αναρτήθηκε στο προσωπικό μου ιστολόγιο αλλά και στο Wiki της τάξης, και διαλέγεται με το κείμενο του Γιώργου Γραμματικάκη που δόθηκε προς επεξεργασία στις Πανελλαδικές εξετάσεις του 2013, λίγες ημέρες μετά την υλοποίηση του σεναρίου.

Με αυτήν την πρωτοβουλία μου προσπάθησα να καταδείξω στους μαθητές ότι η συνεργασία μας μέσα στην κοινότητά μας στο πλαίσιο του σεναρίου, καθώς και ένα κείμενο (αυτό του Γραμματικάκη) έδωσαν την αφορμή να γεννηθεί ένα άλλο κείμενο. Επιπλέον, στο δώρο της συνεργασίας μας κατέθεσα ως αντί-δώρο κάτι δικό μου, που διαλέγεται με όσα είχαν οι ίδιοι δημιουργήσει, αλλά αποτελεί και προσωπική μου παρέμβαση στο κοινωνικό γίνεσθαι, μέσω του διαδικτύου (όπως ζητήθηκε εν πολλοίς και από τους ίδιους τους μαθητές, μέσω των εργασιών που τους προτάθηκαν).

Προσωπικά, μου δόθηκε με το κείμενό μου αυτό, επίσης, η ευκαιρία:

1. να αξιοποιήσω –αναστοχαζόμενος– τρεις από τους στόχους του σεναρίου:

- α. να αντιληφθούν [ενν. οι μαθητές] ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα σύστημα με διαρκή αλληλεπίδραση ανάμεσα στα μέρη του, που υπόκειται συχνά σε βίαιες αλλαγές, β. να προσεγγίσουν οι μαθητές έννοιες όπως «αλλαγή», «σύστημα», «όλον και μέρος», «αλληλεπίδραση» και γ. το σχολείο να ανοίξει προς την κοινωνία και να παρέμβει στα δρώμενα της περιοχής.*

Στην περίπτωσή μας αντικατέστησα το υποκείμενο «μαθητές» με την πρωτοπρόσωπη προσωπική αντωνυμία –εξ ου και ο αναστοχασμός.

2. να αναστοχαστώ ειδικότερα σχετικά με τη λειτουργία μιας διαδικτυακής κοινότητας, όπως αυτή μέσα στην οποία δημιουργούνται τα σενάρια του Κ.Ε.Γ.: το

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αρχικό σενάριο ως κείμενο συζητιέται μέσα στη διαδικτυακή κοινότητα και φωτίζεται από την οπτική πολλών διαφορετικών ανθρώπων (είτε αυτοί φαίνεται ότι συμμετέχουν με αναρτήσεις τους στην κοινότητα είτε τις παρακολουθούν σιωπηλά –έτσι ή αλλιώς όλοι είναι κερδισμένοι). Στη συνέχεια, αφού φτάσει στην τελική του μορφή, εφαρμόζεται από ένα ή περισσότερα μέλη της κοινότητας. Οι ελλείψεις ή οι παρανοήσεις κατά την εφαρμογή του σεναρίου προκαλούν ανα-στοχασμό σε όλα τα μέλη της κοινότητας και κυρίως στον δημιουργό του. Επιπλέον, το ίδιο το σενάριο και όλη η διεργασία δημιουργίας και δοκιμασίας του προσφέρουν στον δημιουργό του έναν τρόπο να προσέλθει στο εξής στη μελέτη καινούριων κειμένων, εφοδιασμένος με ένα είδος *ετοιμότητας* διαφορετικό από εκείνο με το οποίο προσέγγιζε τα πράγματα πριν από τη συζήτηση και συγγραφή του σεναρίου. Η ομάδα έχει συμβάλει σε αυτήν την οπτική με τις ενστάσεις, τις παρεμβάσεις ή τις σιωπές της. Το ίδιο το σενάριο, τέλος, ως κείμενο γεννά νέα κείμενα, που θα πάρουν τον δρόμο τους είτε μέσα στην ίδια τη διαδικτυακή κοινότητα είτε έξω από αυτήν.

Συμπέρασμα: οι διαδικτυακές κοινότητες μπορεί να λειτουργήσουν ευεργετικά στη δια(/ανά)μόρφωση της ταυτότητας του καθενός μας ως εκπαιδευτικού, καθώς εντός των πλαισίων τους παράγονται διαρκώς νέα «κείμενα» (μέσω των συζητήσεων στις οποίες συμμετέχουν τα μέλη τους και των αναρτήσεων).

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακριτίδου, Μαρία. 2012. *ΤΠΕ και διδασκαλία της λογοτεχνίας. Το μοντέλο των τριών αλληλένδετων κύκλων*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας: Θεσσαλονίκη. (Προς δημοσίευση).

Tomlinson, Carol Ann. 2010. *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών* (μτφ. Χ. Θεοφιλίδης, Δ. Μαρτίδου-Φορσιέ). Αθήνα: Γρηγόρης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*.
Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη, Ευαγγελία. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και
μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η αποστολή κάθε ομάδας:

Από σήμερα έως την Πέμπτη το βράδυ καλό είναι να επισκέπτεστε τον «[Κήπο μας](#)» και να αναρτάτε στο παρτέρι της ομάδας σας τις σκέψεις και τις προτάσεις σας για τα θέματα που αναφέρονται παρακάτω και αφορούν στο κείμενο που θα αναλάβετε να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας την προσεχή Παρασκευή. Εφόσον κάποιος δεν έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, ας αναλάβει από σήμερα κάποια εργασία σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του (π.χ. ας ζωγραφίσει κάτι εμπνευσμένο από το κείμενο).

- Την Παρασκευή, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει στην ολομέλεια του τμήματος το κείμενο που ετοίμασε.
- ✓ Στόχος σας είναι τα μέλη των υπόλοιπων ομάδων να αποκομίσουν μια, όσο το δυνατόν, πληρέστερη εικόνα για τα κείμενα που μελετήσατε.

Για να το πετύχετε αυτό, μπορείτε να επιλέξετε όσα και όποια «εργαλεία» επιθυμείτε, σε συνεννόηση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας: απλή αφήγηση, επίδειξη των σκέψεων που αντάλλαξε η ομάδα σας στο παρτέρι της, δημιουργία παρουσίασης PowerPoint, συνεφόλλεξο (Wordle), αφίσας, βίντεο, δραματοποίηση ή ό,τι άλλο σας εξυπηρετεί). Καλό είναι να προηγηθεί σχετική συζήτηση μεταξύ των μελών της ομάδας στον «Κήπο», ώστε να καταλήξετε αιτιολογημένα στον/στους τρόπο/τρόπους παρουσίασης. Επίσης, καλό θα ήταν να αναζητήσετε υλικό στο διαδίκτυο (ακόμη και με τη βοήθειά μου, αν χρειαστεί), να το αξιολογήσετε και να το αξιοποιήσετε κατάλληλα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο τέλος, κάθε ομάδα θα αξιολογήσει την εργασία των υπόλοιπων ομάδων (και τη δική της) ως προς:

- ✓ την πληρότητα και σαφήνεια της παρουσίασής της,
- ✓ την πρωτοτυπία και την ευρηματικότητα της παρουσίασης,
- ✓ την καταλληλότητα των μέσων που χρησιμοποίησε.

Αντιλαμβάνεσθε ότι ήρθε η ώρα να αυτενεργήσετε και να αξιοποιήσετε ό,τι έχετε μάθει από την έως τώρα συνεργασία σας στον «Κήπο» και στην τάξη.

Καλή σας συνεργασία!